

МУЗЕИТЕ И УЧИЛИЩАТА – ЗАЕДНО ЗА МОДЕРНО И ИНОВАТИВНО ОБРАЗОВАНИЕ, ИЛИ ВРЪЗКА, ОБРЕЧЕНА НА УСПЕХ

Екатерина Цекова

Национален политехнически музей – София

Резюме. В статията се разглеждат възможностите за сътрудничество между училищата и музеите в тяхната обща мисия по образоването на младото поколение. Предложени са идеи за мотивиране на учениците чрез въвеждане на известни личности, които да засилят интереса към придобиването на знания в различни области. Дадени са примери за успешни практики в подобно сътрудничество.

Keywords: collaboration, museums, schools, science facilitators

Защо има такова заглавие?

Защото в цялата история на българската просвета и култура музеите, читалищата и училищата са били свързани, работили са заедно и са имали общи цели – духовното израстване на народа, базирано на изучаване на старините и развитие на модерното познание и наука с цел просперитет на нацията. Началото е положено преди 160 години.

Защото и след 1989 година, въпреки негативното обществено отношение към тогавашните партийно ориентирани музеи, те отново намериха верния път към своята публика – именно във връзката си с образоването на младото поколение.

И защото запазването на националната идентичност се получава най-истински чрез нагледните доказателства, събрани в музеите. Заедно с научните факти, преподавани в клас, музейните артефакти ефективно ни учат: да ценим българския принос в световната културна съкровищница, да не повтаряме грешките си от миналото и да имаме необходимото високо самочувствие.

Защо връзката между музеите и училищата е важна за днешните деца и ученици?

1. За да се превъзмогнат някои обективни днешни проблеми, а именно:

През XXI век обществените приоритети са насочени повече към икономическия просперитет и качеството на материалния живот. Това оставя част от

духовните потребности на децата неудовлетворени, което нарушава правилното изграждане на психиката им, а това е голям проблем.

Новите технологии създават условия за повече активност във виртуалното пространство, а това донякъде подменя естествено присъщото за младите хора директно общуване със света, което също е проблем.

Съвременното образование дава много нова информация и знания, но не може да въздейства достатъчно активно върху изграждане на индивидуалните личностни качества, а музеите заедно с училищата могат да помогнат в това отношение.

Актуалните политически реалии и глобализацията често водят до национално или персонално обезличаване на определени групи млади хора и поддаването им на човеконенавистнически идеологии, проповядващи нетолерантност, или до маргинализация. Музеите заедно с училищата имат начини да предотвратяват подобни процеси.

2. За да се генерират допълнителни ползи, най-важните от които са:

Младите хора опознават не само на теория, а нагледно и чрез преживяване своята страна като значима част от световната природна и културна съкровищница. Така знанията им остават трайни и преминават в убеждения и устойчиви модели на поведение. Музеите в България съобразно своята тематика могат да бъдат полезни в преподаването на редица учебни предмети.

Посредством образование в музейна среда децата и учениците се убеждават, че българският културен принос е високо ценен и неоспорим в европейски и световен мащаб. Така те изграждат заслужено по-високо национално самочувствие и убеждението, че трябва да го отстояват и предават на бъдещите поколения.

Лидерството, от което всяка нация има огромна нужда, се гради на база на познанията за днес, но и за вчера, особено когато са подкрепени с безспорните доказателства, съхранявани с музеите. Добрите лидери са тези, които познават и отстояват националните ценности въпреки глобализацията се свят. (В много напреднали страни подготовката на млади лидери преминава именно през музейното образование.)

И ако искаме да постигнем всичко това – какво следва двата сектора да направим заедно?

1. Да работим за сближаването на целите, които си поставят музеите и училищата по отношение на личностното изграждане на децата и учениците.

2. Добре да синхронизираме законовата уредба с акцент върху модерните и иновативни съвместни практики на музеите и училищата, ползвайки се от досегашния си опит и ефективните примери в Европа.

3. Да мотивираме кадри, които да имат желание и компетентности, за да осъществят общото начинание в полза на младите хора.

4. Да изготвим национална програма (стъпка по стъпка), в която кратко и ясно да е разписано какво ще се прави, кога, как, от кого и при какви условия. Имаме потенциал да го направим.

5. Да са ясно разписани институционалните ангажименти на музеите и на училищата в законовата и подзаконовата правна уредба.

6. Да се насърчава свободната инициатива и да се създават съвместни екипи между учители и музейни специалисти съобразно особеностите на региона, характеристиката на местните музеи, профила на учителския и ученическият състав.

7. Да има осигурено финансиране на начинанията, така че общите инициативи да носят сигурност, морално удовлетворение, материална полза и кариерно развитие както на учителите, така и на музейните специалисти.

8. Часовете в музеите да бъдат свободно продължение на учебната програма и музеите да са вид учебник. Ако се появи необходимост – да се изготвят методически и дидактически помагала с участие на експерти и от двете страни. Това да бъде въпрос на престиж, а не да е задължително.

9. Да се намери начин към начинанието да се привлекат и родителите.

10. Да се изготвят послания към младото поколение – защо е важно училището и музеят да си съдействат и каква е ползата за тях и за обществото.

11. Да се намери естествена мотивация за всички участващи в процеса, като се определят стимулите, които биха подкрепили създаването на устойчиви съвместни практики между музеите и училищата.

12. Да се привлекат подходящите мотиватори (известни личности, авторитети), на които обществото и младите хора се доверяват и подражават, т.е. естествените лидери – политически, творчески или групови, да са трайно приобщени към инициативата.

13. Да се обвържат общите програми на музеите и училищата с принос и към други групи в обществото – т.е. да се търси и социален ефект спрямо трети заинтересовани или нуждаещи се страни. Така усещането за смисъл и полезност се подсилва.

14. Да обвържем тези програми с правенето на добро и с доброволството. Младите хора имат нужда от добрия пример и биха го последвали.

15. Програмите да се обвържат с основните проблеми на съвременния човек – опазване на природата, толерантност към различията, взаимопомощ, хуманизъм, подкрепа на талантите, граждански ценности и т.н. За всичко това има хиляди нагледни примери в експозициите на музеите, а и в техните активни програми.

16. Инициативите да се обвържат и с възможности за бъдеща професионална реализация на младежите чрез по-трайни форми – стажове, практики и др.

17. Програмите да насърчават инициативността, желанието за учене и придобиване на нови умения, реализиращи се на практика.

18. Програмите на музея и училището да водят до позитивна промяна на облика на населените места чрез: опознаване и опазване на местните традиции и обичаи; популяризиране на природните забележителности и паметници на културата; изграждане на местен бранд; включването на региона в туристически маршрут или дестинация, от там – привличане на инвестиции, нови работни места, повишаване качеството на живота, задържане на младите хора в региона и т.н.

19. Участниците в съвместните програми – учители, ученици и родители, да бъдат привлечени като партньори и/или коректив, за да има усещане за равнопоставеност и взаимна ползност (обратна връзка).

20. Крайният резултат следва да бъде промяната в резултата от образованието, а именно – добавена стойност с положителен ефект към последващото развитие на децата и младите хора.

Какви са очакванията на музеите, които биха участвали в съвместни програми?

Да има трайни резултати от работата им – т.е. систематично да се изгражда съвременна музейна култура у младото поколение – възпитание на публиката.

Да има предвидимост, т.е. ясна предварителна програма на ангажиментите на музеите по отношение връзката с училищата (календар).

Възвращаемост на положения труд – т.е. екипно и финансово обезпечаване на всички етапи от програмата, както и оценка на постиженията, устойчивост на ресурсите и на резултатите.

Повишаване на обществения авторитет на музейната институция и зачитане труда на музейните екипи чрез подкрепа от страна на двете министерства, местните власти и НПО (висока оценка и партньорство).

Примери за съвместни програми между музея и училището

За децата в предучилищна възраст и начален курс

Разходка в музея, празник в музея, театрализация на историческо събитие, театрализация на приказка, забавни научни опити; възстановки на обреди и традиционни народни празници; концерти и представления на таланти в различни изкуства; детски изложби; занятия по традиционни занаяти; ваканционни музейни училища; музей в куфар; чествания на годишнини на известни исторически личности; литературни четения на детски приказки и стихове; празници на буквите; раздаване на свидетелства; музикални уроци; пленери на открито; открити уроци пред родители; ревюта от „раклата на баба“; състезания по четене, смятане или спорт; представяне на филми и т.н.

За ученици от средния курс

Викторини; творчески продукции; изготвяне на родословно дърво; уроци за местната история и природа; часове за музейна култура; благотворителни инициативи от вида „деца помагат на деца“; изготвяне на макети на експонати;

„нешотърсачи в музея“; детективи в музея; археология за деца; първи стъпки в реставрацията; забавна наука; състезания по природни науки; защита на малки творчески/научни проекти; креативни работилници от типа „изкуство от не-нужните ни вещи“; въведение в история на изкуството; занятия от типа „новите технологии в помощ на музейното откривателство“ и много други.

За гимназистите

ЗИП или часове по екскурзоводство и музейно дело; доброволчески клубове и клубове „Приятел на музея“; авторски представления на млади таланти под формата на изложби и други представления; участие в археологически разкопки и теренни проучвания; фотодигитализиране на експонати и изготвяне на исторически справки в помощ на музейните фондовици; съводици на детски музейни инициативи; участие в пътуващи музейни експозиции; събиране на информация за местни традиции и документиране на събраното; промотиране на музейни инициативи; анкетиране на публиката и проучване на интереса на публиката към бъдещи музейни изложби.

Какво ще се промени, ако съвместните програми между училищата и музеите станат устойчива практика?

– Децата и учениците ще имат по-интересни занимания и повечето от тях ще си отговорят на въпроса – „Защо е добре да се познава историческото и природното наследство“, а също и „Защо науките са важни?“. Ще имат повече мотивация за учене, защото в музея то може да бъде успешно и под формата на игри и забавления може да носи повече позитивни емоции и удовлетворение от личната изява по интереси. Някои деца и ученици, участващи в тези програми, вероятно ще изберат бъдещата си професия, а други ще се чувстват повече горди от факта, че са българи.

– Учителите ще усетят творческия заряд на своята професия и ще имат свободата да бъдат иновативни и по-полезни за своите възпитаници. По-ентусиазираните от тях ще постигнат кариерно развитие и ще привлекат млади хора като свои последователи.

– Родителите ще погледнат на училището и от друга гледна точка, а някои ще станат и съмишленици в начинанието. Така ще се реализира дълго търсеното обединение на възгледи и очаквания на всички, свързани с образователната система. Ще се акцентира на изграждането и предаването на устойчиви духовни ценности между поколенията.

– Училищата и музеите, като институции, ще си партнират по-ефективно и ще постигнат повече стабилност и смисленост на база на практическата полезност, която ще осигуряват на децата и учениците. Обществото ще ги оценява по-високо.

– Обществото, като цяло, ще постави основите на стабилна музейна култура, толерантност към различията, защита на природните и духовните ценности и ще се постави началото на различния „добър пример“.

– И като извод, ако тези планирани програми добият нужната популярност и се осъществяват професионално – стартиралото вече обръщане на обществото към културата и образованието като към основополагащи фактори ще се реализира в по-бързи темпове и с трайни позитивни резултати.

MUSEUMS AND SCHOOLS – TOGETHER FOR MODERN AND INNOVATIVE EDUCATION OR COLLABORATION, DOOMED TO SUCCESS

Abstract. The article discusses possibilities for collaboration between schools and museums in their common mission of education younger generations. It has been demonstrated ideas for motivation of the students such as involving celebrities to boost interest in various science fields. Examples are listed for successful collaboration between the institutions.

✉ **Dr. Ekaterina Tsekova**
National Polytechnic Museum
1000 Sofia, Bulgaria
E-mail: ektsekova@abv.bg